

Sandra Kreisslová – Jana Nosková – Michal Pavlásek:
Takové normální rodinné historky. Obrazy migrace a migrující obrazy v rodinné paměti

Argo, Praha 2019, 424 s.

Monografie tří etnologů představuje výsledky výzkumu, který se orientuje na proměnu generačních interpretací rodinných narativů. Cílem autorů je přiblížit čtenáři problematiku rodinné paměti na příkladu vybraných skupin a popsat nejen její obsahy, ale i mechanismy a strategie jejího přenosu. Autoři se ve své knize věnují čtyřem skupinám obyvatel, jejichž příslušníkům a jejich rodinám do života výrazně zasáhly události 20. století, které pro mnoho z nich znamenaly nucenou či dobrovolnou migraci. Jedná se o německou národnostní menšinu v České republice, českou národnostní menšinu v Chorvatsku, sudetské Němce vysídlené z Československa a české přesídlence z Chorvatska (bývalé Jugoslávie). Badatelé se rozhodli realizovat případovou studii, na jejímž základě uskutečnili rozhovory se třemi po sobě následujícími generacemi rodin spadající do zvolených skupin. Z celkového výzkumného vzorku 35 třígeneračních rodin autoři interpretují fungování rodinné paměti prostřednictvím jedné konkrétní rodiny z každé zkoumané skupiny.

Kniha je rozdělena na čtyři hlavní části. První se věnuje teoreticko-metodologické kontextualizaci výzkumu a pojmovému aparátu. Jedná se o podrobně zpracovanou část, kde jsou čtenáři představeny výzkumné metody či problematika rodinné paměti. Autoři se v následujících kapitolách

zabývají i důležitými pojmy, jako jsou například paměť, vyprávění, migrace, generace nebo téma cizince (jiného), které badatelé rozvinou zejména u pasáží týkajících se českých přesídlenců z Chorvatska nebo německých vysídlenců v Německu, kdy se obě skupiny vyrovnávaly s realitou nechtěných přistěhovalců a dle autorů tak prožívali etapu přechodu (liminality). Druhá část publikace popisuje „příběhy z terénu“ a problémy, které museli badatelé během výzkumu řešit či se jim přizpůsobovat. Kvalitně a detailně zpracované kapitoly obsahující metodologii i praktické terénní zkušenosti představují přínos pro začínající badatele z hlediska teoretické přípravy na výzkum i vhled do praxe v oblasti bádání v terénu a jeho možná úskalí.

Třetí část reflektuje historii zkoumaných skupin. Jedná se o „povinnou“ historickou exkurzi, která čtenáři slouží k získání potřebných informací, jež využije v závěrečné a zároveň nejzajímavější části knihy, kde autoři prezentují a interpretují rodinná vyprávění vybraných respondentů. Největší přínos čtvrté části spočívá v příbězích tak zvaného malého člověka odehrávajících se na pozadí velkých dějin. Čtenář se tak vydává do intimního rodinného prostředí, poznává tradované příběhy, zejména s ohledem na migrační zkušenosti generace zážitku (nejstarší generace), i jejich význam v konstrukci rodinné paměti a identity. Následující kapitoly poukazují na to, jakými mechanismy a strategiemi se ve vybraných rodinách předávají příběhy či zda jsou vypravěči schopni otevřeně hovořit o minulosti, nebo ji spíše vytěsňují. Prostřednictvím zmíněných vyprávění dochází k zajímavému srovnání výpovědi mezi jednotlivými pokoleními, která mohou na určitou událost nahlížet různými pohledy.

Z příběhů lze vyčíst pocity křivdy, heroizování skutků svých předků, ale i například snahu utvářet společenský obraz „obětí“, nikoli „viníka“. Pasáže, v nichž citovaní respondenti vyprávějí o nepříjemných zážitcích (např. líčení záchranu matky před znásilněním od sovětského vojáka v Sudelech), pocitech hořkosti (např. kritika ze strany potomků přesídlenců z bývalé Jugoslávie na antikomunisticky orientovanou politiku státu po roce 1989 a s ní související marginalizaci činů jejich předků, kteří bojovali za druhé světové války), hodnotových postojích nebo obyčejných lidských situacích, které však tvoří důležitou rodinnou historii, zvyšují atraktivitu recenzované odborné publikace i pro širokou veřejnost. Z výše uvedeného důvodu se lze

domnívat, že i díky čtivosti textu má kniha šanci zaujmout také laika, jenž se zajímá o historii 20. století a obyvatele, kteří jsou s naší zemí spojeni.

Monografie Sandry Kreisslové, Jany Noskové a Michala Pavláška zabývající se problematikou rodinné paměti na příkladu čtyř skupin s migrační zkušeností (nucenou – dobrovolnou) je kvalitním a cenným dílem, jež přispívá k pochopení tématu mezigenerační transmise v rodinném prostředí a zároveň čtenáři přibližuje atraktivní formou „malé příběhy“ příslušníků zkoumaných společností na pozadí složitých dějin minulého století.

Filip Maroši

406673@mail.muni.cz